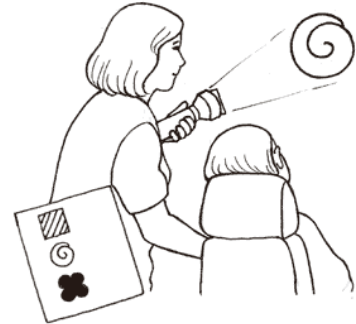

Itsevalmistettavat virikemateriaalit näköaistille

Heijastettavat kuvat

Tarvikkeet

- piirtoheitin, diaprojektori tai lamppu
- taustakangas tai valkoinen lakana
- piirtoheitinkalvoja
- tussit
- kartonkia, diakuvia

Valmistus

Piirtoheitinkalvoille tai diakuvalevyille piirretään kuvia tutuista esineistä tai erilaisia kuvioita, esim. shakkiruutuja, aaltoja, vinoviivoja, pysty- tai vaakaraitoja. On tärkeää, että kuvissa on selkeitä kontrasteja: tummia ja vaaleita alueita. Piirretyt kuvat leikataan irti. Kuvia katsotaan piirtoheittimellä tai diaprojektorilla. Yksinkertaisia kuvia, esimerkiksi auto, pallo tai nukke, voidaan piirtää myös kartonkiin. Kun kartonkiin piirretty kuva kiinnitetään lampun lasiin, sitä voidaan katsoa varjokuvana.

Käyttötapa

Heijastettavien kuvien avulla voidaan aktivoida näönjäänteitä sekä harjaannuttaa katseen kohdistamista ja katseella seuraamista. Kuvia katsellaan pimennetyssä huoneessa pieni hetki kerrallaan. Ennen kuvan vaihtamista tai uudelleen näyttämistä pidetään lyhyt tauko.

Hissivalaisin

Tarvikkeet

- hissivalaisin
- pyykkipoikia tai verhonipistimiä
- ripustuskoukku
- joulukuusen värivalosarja, paljettikangasta, foliopaloja, koristenauhaa, koristepalloja

Valmistus

Valaisimen reunaan kiinnitetään erilaisia kiiltäviä ja värikkäitä näkövirikkeitä. Hissin avulla valaisimen korkeutta voidaan säädellä tarpeen mukaan.

Käyttötapa

Hissivalaisimen avulla voidaan aktivoida näönjäänteitä sekä harjaannuttaa katseen kohdistamista ja silmä-käsikoordinaatiota. Huone pimennetään. Valaisimessa roikkuvia nauhoja ja valosarjoja katsellaan ja tunnustellaan joko maaten lampun alla tai istuen sen vierellä. Välillä valot voidaan sammuttaa ja sytyttää ne taas uudelleen pienen tauon jälkeen. Tarvittaessa näkövirikkeisiin suunnataan lisävaloa kohdevalaisimella.

Jättiläiskuplat

Tarvikkeet

- 6 litraa vettä
- 1 kg sokeria
- 0,5 dl tapettiliisteriä
- 8 dl astianpesuainetta (Fairy)

- saippuakuplarenkaita tai saippuakuplapyssy
- tennis- tai sulkapallomaila
- suuri vanne tai rengas
- keppi, narua

Valmistus

Kiehauta vesi ja sulata sokeri sekaan. Jäähdytä huoneenlämpöiseksi. Vispaa sekaan tapettiliisteri ja astianpesuaine. Anna seoksen seisoa yön yli ennen kuplittelua. Saippuakupla-aine säilyy suljetussa astiassa myös myöhempää käyttöä varten.

Käyttötapa

Saippuakupla-aineen avulla on helppo tehdä suuria ja kestäviä saippuakuplia liikuttamalla saippuakuplarengasta ilmassa. Kuplien tekemiseen voidaan käyttää myös paristokäyttöistä saippuakuplapyssyä ja tarvittaessa siihen liitettyä painiketta. Kuplien tekeminen on seoksen avulla niin helppoa, että se voi innostaa myös puhaltamisen harjoitteluun.

Jättiläiskuplien tekemiseen tarvitaan esimerkiksi suuri rengas, vanne tai kepin päähän sidottu narulenkki, jota kastetaan seokseen ja liikutellaan ilmassa. Saippuakuplaryöppy syntyy kastamalla seokseen tennis- tai sulkapallomaila ja vetämällä mailaa ilmassa. Suuret saippuakuplat kohoavat tuulettomalla säällä hitaasti ja niiden avulla voidaan harjaannuttaa myös katseen kohdistamista ja katseella seuraamista.

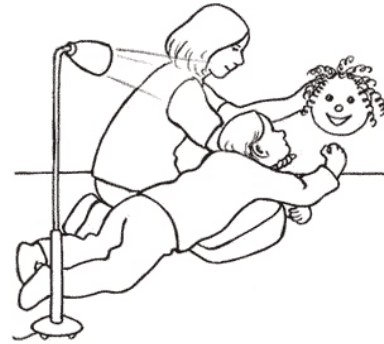
Lisäämällä seokseen ripaus karkkiväriä, saippuakuplista tulee värillisiä.

Reseptin lähde: Trombi, käsiohjelma. Q-teatterin esitys Suomenlinnassa kesällä 2001.

Kasvokuvat

Tarvikkeet

- valkoista, keltaista ja mustaa kartonkia
- kertakäyttölautanen, tussit
- kulta- tai hopeapaperia, foliota
- joulukuusenkoristenauhaa, valmiita muovisilmäitä, villalangaa

Valmistus

Kartongille tai kertakäyttölautaselle piirretään luonnollisen kokoinen kuva kasvoista. Kasvoihin piirretään silmät ja suu sekä korostetaan niiden ääriviivoja. Silmiksi voidaan liimata myös valmiit muovisilmät. Kasvojen ympärille tehdään hiukset kiiltävästä materiaalista tai villalangasta.

Käyttötapa

Kasvokuvien avulla voidaan harjaannuttaa katseen kohdistamista ja katseella seuraamista. Kasvokuvaan suunnataan valo katsojan takaa. Kuvat näytetään noin 10-20 cm päästä ja niitä liikutellaan rauhallisesti katsojan näkökentässä. Kiiltävät, pitkät hiukset houkuttelevat myös tunnustelemaan kuvia.

Katselukuvat

Tarvikkeet

- tussit
- paperia tai pahvia
- värillistä kontaktimuovia, hyllypaperia, kultapaperia, teippiä

Valmistus

Paperille piirretään erilaisia kuvioita, esim. vaaka-, pysty- tai vinoviivoja, shakkiruutuja tai aaltoja. Kuviot voidaan myös liimata teipillä kultapaperilla tai kontaktimuovilla päällystetyn pahvin päälle.

Käyttötapa

Yksinkertaisten katselukuvien avulla voidaan harjaannuttaa katseen kohdistamista ja katseella seuraamista. Katselukuva kiinnitetään sellaiseen paikkaan, josta sitä on mahdollisimman helppo tarkastella, esimerkiksi lattiaan tai kattoon, sängynlaitaan tai seisomatelineen pöytälevyyn. Kuvaan voi tarvittaessa suunnata lisävaloa taskulampulla tai kohdevalaisimella. Kuvaa tutkitaan aina pieni hetki kerrallaan. Ennen kuvan vaihtamista tai sen näyttämistä uudelleen pidetään lyhyt tauko.

papunet

Lumisade pullossa

Tarvikkeet

- läpinäkyvä (muovi)pullo ja korkki
- vettä
- nestemäistä astianpesuainetta, öljypohjaista maalia tai kylpyvaahtoa
- glyseriiniä, valkoista askartelukiillettä tai kookoshiutaleita

Valmistus

Muovipullo täytetään vedellä. Veteen lisätään muutama tippa astianpesuainetta, veteen liukenematonta maalia tai kylpyvaahtoa. Jos veteen lisätään glyseriiniä, askartelukiillettä tai kookoshiutaleita, syntyy pullon sisään lumisade. Pullonkorkki suljetaan tiukasti ja suojataan tarvittaessa teipillä.

Käyttötapoja

Pulloa ravistelemalla ja seuraamalla sen sisällä leijuvia hiutaleita voidaan harjaannuttaa katseen kohdistamista, katseella seuraamista, silmä-käsikoordinaatiota ja tarttumista.

Raidallinen lusikka

Tarvikkeet

- teippiä tai kontaktimuovia

Valmistus

Muki, lusikanvarsi tms. raidoitetaan teipistä tai kontaktimuovista leikatuilla suikaleilla. Raidan väri valitaan niin, että kontrasti on mahdollisimman suuri. Esimerkiksi musta teippi keltaiseen mukiin tai punainen teippi valkoiseen ruokailuvälineeseen.

Käyttötapoja

Raidat auttavat erottamaan ruokailuvälineet paremmin. Myös pöytäliinan tai tabletin väriin kannattaa kiinnittää huomiota. Alustan on hyvä olla sellainen, josta ruokailuvälineet erottuvat mahdollisimman selkeästi. Ruokailuvälineiden kattaminen aina samoille paikoille helpottaa niiden löytämistä.

papunet

Raidallinen tyyny

Tarvikkeet

- yksiväristä kangasta tai
- valmis yksivärinen istuintyyny tai tyynynpäällinen
- tarvittaessa täytteeksi superlonia
- kanttinauhaa

Valmistus

Kankaasta leikattuihin paloihin tai valmiiseen istuintyynyyn ommellaan kanttinauhasta raitoja. Värit valitaan niin, että kontrasti on mahdollisimman suuri. Pohjaväriä voi olla esimerkiksi musta kangas, johon ommellaan keltaisia raitoja. Tyynyn reunaan ommellaan nauhat, joilla tyyny kiinnitetään tuoliin.

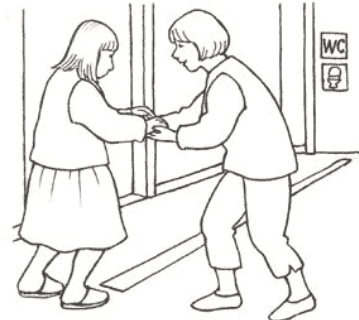
Käyttötapoja

Raidallinen istuintyyny helpottaa istumapaikan hahmottamista ja oman paikan tunnistamista.

Tie vie

Tarvikkeet

- kartonkia ja kontaktimuovia tai
- värillistä teippiä

Valmistus

Lattiaan teipataan värikkästä kartongista tai teipistä leveitä viivoja kulkureitiksi. Teipatut kartonkiviivat päällystetään kontaktimuovilla.

Käyttötapoja

Lattiaan merkityn kulkureitin avulla voidaan helpottaa orientoitumista tilaan ja paikkaan. Viivojen avulla voidaan merkitä esimerkiksi suoria kulkureittejä aulasta ruokalaan tai omasta huoneesta vessaan. Viivojen sijasta voidaan käyttää värikkästä kartongista tai kontaktimuovista leikattuja jalanjälkiä. Luonnollisen kokoisia ja sopivin välein kiinnitettyjä jalanjälkiä voidaan käyttää apuna myös kävelyharjoituksissa.

Lähteet

Itsevalmistettavat virikemateriaalit perustuvat Kehitysvammaliiton Oppimateriaalikeskuksen Idiksiä-kansioon (Siikström-Kurki, M., Turunen, S. & Saarela, M. 1995).

Piirroksat: Elina Vanninen